

2. Babanskyj Yu. K. (1982). Problemy povyshennya efektyvnosti pedagogycheskyh yssledovanyj: dydaktycheskyj aspekt [Problems of increasing the effectiveness of pedagogical research: didactic aspect]. Moskva. 192 p. [in Russian].

3. Vysoczkyj S. V. (1999). Struktura psyhologo-pedagogycheskyh uslovij formirovaniya poyskovotvorcheskoj napravlenosti lychnosti v processe obuchenya [The structure of the psychological and pedagogical conditions for the formation of the search and creative orientation of the personality during the educational process]. *Nauk. visnyk Pivdennoukrayinskogo derzh. ped. un. imeni K. D. Ushynskogo: zbirnyk nauk. pracz.* Odesa. P. 90–94 [in Russian].

4. Ysaev Y. F. Shkola kak pedagogycheskaya sistema: osnovy upravleniya [School as a pedagogical system: management fundamentals]. Belgrad, 1997. 145 p. [in Russian].

5. Kondrashov M. M. (2014). Pedagogichne kerovane osvityne seredovyshe yak umova formuvannya profesijnoyi pozyciyi studentiv universytetu. *Problemy suchasnoyi pedagogichnoyi osvity. Ser. : Pedagogika i psyhologiya: zb. Statej.* Yalta. 284 p. [in Ukrainian].

6. Nazarenko G. I. (2002). Organizacijno-pedagogichni umovy zabezpechennya nastupnosti v navchanni ditej doshkilnogo ta molodshogo shkilnogo viku [Organizational and pedagogical conditions for ensuring continuity in the education of preschool and primary school children]: avtoref. dys. na здobuttya nauk. stupenya kand. ped. nauk: specz. 13.00.09 “Teoriya navchannya”. Kryvij Rig. 21 p. [in Ukrainian].

7. Yaroshynska O. O. (2014). Osvita yak nevidyemnyj konstrukt ponyattya “osvityne seredovyshe profesijnoyi pidgotovky majbutnih uchyteliv “pochatkovyh klasiv” [Education as an integral construct of the concept of "educational environment for the vocational training of future primary school teachers"]. *Pedagogichni nauky: teoriya, istoriya, innovacijni tehnologiyi.* Sumy. № (37). P. 430–432 [in Ukrainian].

УДК 374.7.091

Оксана Кузнецова

кандидат педагогических наук

ORCID ID: 0000-0002-4587-2350

старший научный сотрудник отдела с научной работы

ДНУ “Институт модернизации содержания образования”, Украина

oksana_k74@ukr.net

Олена Удалова

кандидат педагогических наук

ORCID ID: 0000-0003-4943-2683

старший научный сотрудник отдела научно и педагогически

обеспечения содержания образования и воспитательной работы

ДНУ “Институт модернизации содержания образования”, Украина

udalowa@ukr.net

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ БЕЗПЕЧНОЇ ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ У МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

У статті розглядається важливість формування інформаційної культури учнів та студентів. Висвітлено деякі проблеми безпеки використання інформаційно-комунікаційних технологій, представлені сучасні методи роботи щодо формування культури користування інформаційними засобами зв'язку серед учнів, студентів та їх батьків. Описано деякі аспекти особистісних якостей молодого покоління, які формуються під впливом мас-медіа.

Ключові слова: особистість, безпечна поведінка, інформаційно-комунікативні технології, профілактика комп'ютерної залежності.

Кузнецова Оксана, Удалова Елена. Формирование культуры безопасного поведения личности в сети Интернет

В статье рассматривается важность формирования информационной культуры учащихся и студентов. Освещены некоторые проблемы безопасности использования информационно-коммуникационных технологий, представлены современные методы работы по формированию культуры пользования информационными средствами связи среди учащихся, студентов и их родителей. Описаны некоторые аспекты личностных качеств молодого поколения, которые формируются под влиянием масс-медиа.

Ключевые слова: личность, безопасное поведение, информационно-коммуникативные технологии, профилактика компьютерной зависимости.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Оцінюючи вплив новітніх інформаційно-комунікативних технологій на сферу освіти, дослідники відзначають, що вони відкривають широкі перспективи, але породжують нові, ще недостатньо усвідомлені проблеми, які вимагають осмислення, адекватної діагностики і пошуку шляхів їх розв'язання.

Необхідно підкреслити, що інформація через віртуальне середовище про всі сфери життєдіяльності людини вплинула на процес соціалізації, особливо на дітей та молодь. У віртуальному просторі людина засвоює зразки поведінки, соціальні норми, цінності, отримує інформацію швидко, у режимі реального часу, не змінюючи місцезнаходження. Серед позитивних якостей Інтернету виділяють можливість знайомитись і спілкуватись з великою кількістю людей, дистанційно отримувати освіту, використовувати велику кількість інформації, розвивати своє мислення, самовдосконалюватися, освоювати технології комунікації, електронної грамотності тощо [3].

Крім позитивного впливу інтернет-технологій на життєдіяльність людини, необхідно звернути увагу на те, що інформаційне поле носить суперечливий, агресивний та негативний характер і впливає на соціально-моральні орієнтири підростаючого покоління. У зв'язку з чим, виникає проблема інформаційної безпеки, без вирішення якої важко уявити повноцінний розвиток особистості.

Аналіз основних досліджень і публікацій із зазначеної проблеми. В умовах розвитку сучасного динамічного світу нові інформаційні та комунікаційні технології активно впроваджуються в усі сфери життєдіяльності українського суспільства. Їх можливості в процесі культурних, психологічних, соціально-економічних і політичних перетворень стають предметом інтересу психологів, соціологів, педагогів та інших дослідників. Проблемою інтернет-залежності займаються такі зарубіжні психологи як І. Голдберг, Л. Кенройк, М. Орзак, Дж. Сулера, М. Чон, К. Янг та ін. Спектр досліджень проблеми комп'ютерної адикції в науково-педагогічних розвідках досить широкий. Цій проблемі присвячені дослідження педагогів та психологів О. Арестової, Л. Бабаніна, Н. Бочкарьової, І. Бурмістрова, А. Войскунського, С. Дрьомова, Ц. Короленко, Л. Леонової, Н. Малишевої, А. Уразаєва, українських дослідників Є. Боринштейна, І. Прибуткової, А. Черниша, В. Щербини та інших, які відзначають згубний вплив цього виду девіантності поведінки на особистість, її ідеали, потреби, погляди, ціннісні орієнтації, що часто доводять її до злочинних дій.

Дослідження проблеми комп'ютерної залежності є предметом вивчення науковців різних галузей знань. Так, медичний аспект ігрової адикції розглянуто у працях Ю. Азурманова, Л. Панченко, психологічну залежність від інтернет-ресурсів досліджували А. Белих, А. Єгоров, С. Ігумнов, Л. Лещенко, Ю. Мешек, О. Решетникова та ін. Т. Веретенко та М. Снітко звернули увагу на діяльність підлітків у інтернет-мережі й виділили причини, які спонукають їх до цього. Дослідники В. Биховець, Ю. Вінтюк, Н. Дикун, Н. Максимовська виявили причини виникнення комп'ютерної залежності у дітей і підлітків, окреслили деякі аспекти запобігання цьому явищу. Вивченню сучасних комп'ютерних ігор та їх впливу на підлітків та юнаків присвячені праці І. Болонова, І. Бурлакова, О. Войскунського, А. Гордєєвої, Г. Петрусь, С. Шапкіна та ін. У дослідження проблем інформаційної безпеки внесли доробок В. Герасименко, О. Кузнєцова, Л. Найдьонова, С. Новосьолова, С. Семчук, І. Челишева та інші. Вплив інформації на особистість розглядається І. Пенчук, В. Мельником, С. Пейпертом, О. Федоровим; правила безпеки дітей в Інтернеті розкриті в дослідженнях А. Беляєвої, Т. Козак, Н. Саттарової, О. Удалової.

Питаннями інформаційної безпеки при застосуванні освітніх комунікаційних технологій займаються В. Морєв, В. Могильова, А. Кульок, Н. Кирилова, О. Швед. Вивчення специфіки взаємодії дітей і підлітків з інтернет-ресурсами присвячено низку досліджень О. Боришпольця, Л. Леонової, А. Немирич, Г. Петку та ін. Особливості соціалізації в умовах інформаційного суспільства розглядали Н. Гавриш, Н. Лавриченко, Г. Лактіонова, П. Плотников. Питання медіасоціалізації висвітлені у роботах С. Іванова, О. Волошенюк, А. Петрунько. Таким чином, аналіз наукових досліджень дозволяє нам констатувати, що створення безпечного медіасередовища для підростаючого покоління є актуальною проблемою, але недостатньо розробленою у науково-методичному та правовому вимірі.

Метою статті є висвітлення ролі інформаційних технологій в освітньому процесі дітей та молоді, впливу медіаінформації на особистість.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Інструменти інформації та віртуальної комунікації мають кілька характеристик, які допомагають людям перевести наше суспільство у нову соціо-економічну еру. Інтернет дає можливість отримати інформацію з будь-якої теми, людям різного віку, національності, статі, релігії і культури, анонімно чи під своїм або вигаданим ім'ям приєднатись до "інтернет-спільноти", де зв'язки, обмін ідеями та знаннями можуть відбуватися за дуже короткий час. Дискусія може бути частиною гри і позитивним елементом у спілкуванні, але вона водночас може бути небезпечним інструментом маніпулювання свідомістю і нести для людини загрозу.

Можемо стверджувати, що на сучасному етапі одним з найпотужніших стихійних факторів суспільного оточення, який впливає на свідомість, моральні якості, поведінку та не повністю сформовану психіку підростаючого покоління є інформаційно-комунікаційні засоби (телебачення, Інтернет, мобільні телефони), через які неконтрольовано пропагується інформація, що містить елементи насильства, жорстокості, агресії тощо. Крім того, on-line є небезпечним через виникнення комп'ютерної та ігрової залежності, коли визнається пріоритет віртуальної реальності над повсякденним соціальним життям, гаджет-адикції в двох її проявах – потреба мати найновітніші гаджети та постійне користування ними, нестримного бажання неконтрольованих покупок, наявність сайтів з інформацією про виготовлення наркотиків, вибухівки, суїциди, фашизм, расизм, націоналізм в його негативному прояві, секти, смертельні ігри [2; 5].

Крім того, за відсутності чіткої регуляції поведінки особистості внаслідок несформованості в суспільстві чітких норм та цінностей, виникають девіації, які відбуваються внаслідок розриву між культурними цілями суспільства та соціально схваленими засобами їх досягнення, що впливає на формування девіантної поведінки підростаючого покоління.

Девіантна поведінка (від лат. *deviatio* – відхилення) – це система дій вчинків людей, соціальних груп, що суперечать соціальним нормам або визнаним у суспільстві моделям і стандартам поведінки. Як показує практика, девіантна поведінка все частіше проявляється під час перебування в інформаційно-комунікаційному просторі. Наприклад, агресивно налаштовані особи отримали низку інструментів для здійснення насильницького тиску над особистістю в навчальному закладі. Мова йде про кібербулінг – переслідування, залякування, фізичний або психологічний терор з використанням мобільних телефонів, чатів інтернет-сайтів стосовно дитини з боку групи дітей, молоді, спрямований на те, щоб викликати в неї страх і тим самим підкорити її собі. Також наявність в мережі такого явища, як "віртуальні друзі" змушує молодь, спілкуючись в Інтернеті, повністю покладатися на себе. І завдяки цьому часто діти потрапляють в ризиковану ситуацію, якщо ними починає маніпулювати грабіжник, сектант, сексуальний насильник, педофіл або шахрай, що реєструється у соцмережах під виглядом підлітка, отримує від жертви інтимні фото, а потім шантажує її (кібергрумінг), змушуючи брати участь у порнозйомках чи займатися проституцією [2; 6].

Неправомірні дії з використанням ІКТ не лише ставлять людину в залежне становище, але й завдають моральну шкоду суспільству і є серйозною перепоною на шляху подолання нерівності та дотримання прав людини.

Головними завданнями освітніх заходів щодо запобігання впливу ІКТ та її складових – кібербулінгу, кібергрумінгу, дитячої порнографії, ігрової комп'ютерної залежності є: підвищення загального рівня правової свідомості дітей, молоді та батьків, рівня обізнаності з проблем порушення прав людини, навчання моделям безпечної поведінки, вироблення уміння протистояти негативним впливам, толерантного ставлення до потерпілих від насильства, виховання поваги до прав та основних свобод людини.

У цьому зв'язку постає нагальна потреба активізації морально-правового виховання дітей, молоді, завданнями якого є формування непримиримого ставлення до порушення прав людини, поваги до законів та норм моралі; формування правильної правової орієнтації, переконаності в необхідності верховенства права для суспільства та його членів, звички додержуватися чинного законодавства, почуття особистої відповідальності за свою поведінку, розуміння невідворотності покарання за порушення закону, глибокого розуміння своїх юридичних і моральних прав та обов'язків, виховання внутрішньої потреби захисту суспільних та особистих інтересів від злочинних зазіхань, озброєння системою правових знань, моральних норм поведінки. Вирішення цих проблем потребує підвищення ефективності виховного впливу на дітей і молодь за рахунок застосування нестандартних методів і форм виховної роботи, оптимального використання резерву позанавчального часу, виявлення якостей вихованця, що сприятимуть формуванню звички правильної поведінки та орієнтуванню учнів, студентів на безпеку життєдіяльності як способу впровадження позитивного соціального досвіду.

Необхідно підкреслити, що особа, у якої сформовані правові погляди й переконання, не лише усвідомлює їх істинність, а й готова діяти відповідно до вимог законів.

Правове виховання – це цілеспрямована організація діяльності та спілкування особистості з метою формування правосвідомості як основи формування досвіду правової поведінки.

Правова поведінка – це усвідомлена законослухняна діяльність людини у всіх сферах життя; звичка дотримуватися закону, співвідносити свої дії у будь-якій ситуації з законом.

Крім того, при проведенні виховної, просвітницької роботи необхідно враховувати, що виховання починається із засвоєння особистістю норм і правил культурної поведінки в суспільстві, є складником морального виховання підростаючого покоління і передбачає низку конкретних вимог:

– прищеплення особистості необхідних навичок поведінки в суспільстві, освітньому закладі, сім'ї,

– виховання культури вчинків у різних ситуаціях і навичок позитивних взаємин у різних видах діяльності;

– виховання певних елементів моральної свідомості й моральних почуттів, які мають сформуватися в особистості в процесі поступового її ознайомлення із навколишнім світом.

Культура поведінки і спілкування втілює в собі результати виховання, ступінь розвитку моральної свідомості особистості. Визнання загальних правил поведінки, знання основних категорій етики (добро, зло, совість, честь, гідність, справедливість, сенс життя) – це не показник моральної культури особистості. Знання повинні знайти форму вияву в діяльності, спілкуванні, відбиваючи глибину засвоєння норм поведінки й здатність втілити їх у життя. Враховуючи, що спілкування в Інтернеті анонімне, діти та підлітки, а також дорослі часто поводять себе в кіберпросторі так, як вони ніколи не дозволили б собі в реальному житті.

Надзвичайно складною для вивчення, а отже й для визначення шляхів протидії цьому явищу є проблема насильства. Тому нагальне завдання – змінювати терпиме ставлення членів суспільства до насильства над людиною з допомогою інформаційних технологій, зокрема через проведення широкої просвітницької роботи, спрямованої на подолання стереотипів у суспільних і сімейних відносинах та впровадження гуманістичних моральних і культурних цінностей у свідомість громадян.

Ця проблема небезпечна тим, що від неї страждають діти. Страждають не лише від насильства щодо себе і своїх близьких, а й спостерігаючи за насильством у суспільстві, а надалі переносять цей негативний досвід у власне життя.

Аналіз підтверджує, що діти навчаються правил поведінки, спостерігаючи за іншими. Вчені поставили собі запитання: що власне викликає агресію – вигляд агресора чи його жертви? Результати наукових досліджень засвідчили:

а) образ болю, крові і мук жертви спонукають до агресії такою ж мірою, як вигляд агресора;

б) учні, до яких не застосовувалась словесна агресія (не ображалась їхня особиста гідність), але які переглядали сцени фізичної агресії, присуджували більшу кару, ніж ті, котрих ображали і висміювали, але котрі не споглядали сцен агресії. Крім того, споглядання насильства більше провокує агресивну поведінку, ніж особиста образа [8; 9].

У дітей, котрі зазнають насильства в будь-яких формах, експерти-психологи відзначають такі особливості, які можна диференціювати на вроджені, або біологічно обумовлені, та набуті – сформовані вихованням або соціальною ситуацією розвитку, насамперед, впливом суспільства.

Як біологічні фактори можна виокремити певний тип нервової системи, незбалансоване співвідношення процесів збудження та гальмування. Як правило, це діти з підвищеною збудливістю, не сформованістю психологічних захистів, фізичними та психічними вадами, каліцтвами, іноді й недостатніми розумовими здібностями.

У зв'язку з цим необхідно підкреслити, що особливої уваги класного керівника, психолога, соціального педагога потребують такі сфери стосунків підлітків як:

– стосунки з однокласниками та однолітками;

– стосунки з батьками та іншими членами сім'ї;

– стосунки з особами, які можуть чинити негативний вплив тощо.

Ефективними засобами правовиховного впливу є такі форми правового навчання: диспути, дискусії, конференції, постійно діючі правові лекторії, конкурси, вікторини правових знань, тематичні вечори, зустрічі з працівниками правоохоронних органів, (тематичні виховні години, створення телефонів довіри, які розширюють правові знання дітей та молоді, формують уміння співвідносити в житті норми моралі та права, застосовувати правові знання в повсякденному житті, за напрямками:

– право і мораль;

- дисципліна – свобода чи необхідність;
- як захиститися від насильства;
- що робити у кризовій ситуації, до кого і як звертатися.

Виникнення нових загроз для дітей та молоді в мережі Інтернет потребує постійного підвищення рівня обізнаності майбутніх педагогічних працівників з питань безпечного користування інформаційно-комунікативними технологіями.

Такими загрозами є втягування дітей до порнографічних зйомок, екстремістських угруповань, онлайн-шахрайства, розповсюдження наркотиків, останнім часом діти та підлітки все частіше стають жертвами так званих “смертельних квестів”, булінгу та кіберпереслідування (погрози, сексуальні домагання з використанням інформаційних технологій) тощо.

Саме тому під час проведення лекційних та практичних занять у ЗВО щодо запобігання вчинення неправомірних дій за допомогою мобільного зв'язку та Інтернету майбутні педагоги повинні засвоювати знання з таких питань: форми і методи роботи щодо підвищення загального рівня правової свідомості та моральної поведінки учнів, їх культури поведінки в суспільстві та Інтернеті, вивчення основних положень з проблем порушення прав людини та основних свобод людини, навчання моделям безпечної поведінки учнів та ін.

Для розв'язання вищезазначених проблем необхідна розбудова цілісної системи взаємопов'язаних дій і заходів у ЗВО, які повинні ґрунтуватися на досягненнях науки, передовому досвіді й аналізі робіт фахівців у системі інформаційних технологій. Діяльність має бути спрямована на всебічне підвищення професійної майстерності майбутніх педагогів і спрямована на збагачення й розвиток творчого потенціалу колективу освітнього закладу, а в результаті – на підвищення якості освітньої роботи у сфері формування культури ІКТ у учнів.

Також необхідно наголосити, що батьки готують свою дитину до майбутнього самостійного життя, яке несе в собі численні обов'язки як перед собою, так і перед суспільством, освітні заклади повинні здійснювати організаційно-практичну роботу щодо формування їх педагогічної культури. З метою позитивного впливу сім'ї на формування поведінки дітей слід звертати увагу на пріоритети родинного виховання, акцентувати увагу батьків на відповідальності сім'ї за виховання і долю дитини (ст. 51 Конституції України).

Така робота з батьками передбачає використання як просвітницьких форм і методів роботи, так і практичних занять: проведення тематичних батьківських зборів з актуальних питань виховання, зборів-диспутів, зборів-практикумів, коли батьки отримують певні завдання, наприклад, для визначення рівнів моральної та правової свідомості дитини тощо; лекції, науково-практичні конференції, батьківські дні, тренінги та ін.

Учителю необхідно звертати увагу батьків на феномен впливу мережі Інтернет. Особливо це стосується захоплення дітьми спілкуванням в соціальних мережах, яке може призвести до небажаних знайомств та потрапляння в ризиковані та кримінальні ситуації, а також на розвиток інтернет-залежності, що впливає на формування культури поведінки в процесі міжособистісного спілкування.

Майбутні педагоги в роботі з батьками учнів у цьому напрямі повинні проводити:

- ознайомлення з нормами етики спілкування в Інтернеті;
- ознайомлення з поняттями “жорстоке поводження”, “насильство і експлуатація”, методами та формами їх вираження в ІКТ;
- формування мотивації на раціональний діалог з дітьми, довірливі стосунки з ними, взаємодію з фахівцями з проблеми порушення культури мобільного зв'язку;
- формувати досвід (вмінь і навичок) запобігання неправомірним, асоціальним діям поводження щодо себе і своїх дітей при використанні мобільних телефонів та спілкування в Інтернеті [2].

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок цього напрямку.

Виходячи з вищезазначеного, змістом роботи щодо використання ІКТ є комплекс методологічних, психолого-педагогічних, правових, соціальних, медичних, культурологічних проблем, які розв'язуються шляхом участі педагогів у практичній діяльності, спрямованій на формування їх професіоналізму в цьому напрямку.

В процесі підготовки майбутніх педагогів до освітньої діяльності з проблеми безпечного користування ІКТ рекомендується дотримання основних вимог, які забезпечують ефективність її функціонування. Передбачається визначення змісту освітньої діяльності, її системності і систематичності, науковості, оперативності і мобільності, наступності і перспективності, диференціацію у виборі її форм і змісту та забезпечення високопрофесійного рівня управління процесом щодо безпечного користування інформаційно-комунікативними технологіями.

Важливе значення має виховання морально значущих якостей, що уможлиблює виважений підхід до їх формування, оскільки задає чіткі виховні орієнтири у підростаючій особистості. Звернути увагу дітей та молоді на формування розуміння соціального призначення людини, стійких соціально значущих мотивів і потреб моральної поведінки та вчинкової діяльності кожного, вибудувати їх ієрархію, формувати в неї просоціальну гуманістичну свідомість.

Необхідно підкреслити, що сучасна система освіти, на яку покладено обов'язок підготовки нових поколінь до життя в інформаційно-перенасиченому середовищі, повинна переглядати освітні технології щодо використання ІКТ. Провідною метою сучасної освіти має стати підвищення рівня інформаційної безпеки кожної людини [2; 4; 6].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Алексєєнко Т. Ф. Ризикована поведінка : посіб. / Т. Ф. Алексєєнко, С. В. Кушнар'єв. Вінниця : Фірма Планер, 2013. 172 с.
2. Безпечне користування сучасними інформційно-комунікативними технологіями: навчально-методичний посібник / За заг.ред Т. І. Бережна, О.А. Удалова, Волосяк Т.В., Буянова Г.В. Київ : Україна, 2018. 136 с.
3. Гришина Т. А., Рибаківа І. В. Соціально-психологічний вплив інтернету як засобу масової комунікації на формування нової інформаційної культури особистості в Україні. *Держава та регіони. Серія: Гуманітарні науки*. 2014. №1-2. С. 89-94. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drgn_2014_1-2_21 (дата звернення: 12.10.2019).
4. Гущина Н. І., Кочар'ян А. Б. Виховання культури користувача Інтернету. Безпека у всесвітній мережі: навчально-методичний посібник. Київ, 2011. 100 с.
5. Лучинкіна А. І. Психологія людини в Інтернеті [текст] : навч. посібн. / А. І. Лучинкіна. Київ : Інформаційні системи, 2012. 192 с.
6. Максимовська Н. О., Дикун Н. В. Соціально-педагогічна профілактика комп'ютерної залежності серед підлітків. *Соціальна робота в Україні: теорія і практика* : наук.-метод. журнал / за ред. С. В. Толстоухова. Київ. 2009. № 2. С. 56–65.
7. Федоренко С. В. Емоційно-мотиваційні чинники виникнення комп'ютерної залежності у студентської молоді. *Актуальні проблеми психології* : зб. наук. праць. 2010. Вип. 7. Т. 8. Психологічна теорія і технологія навчання. С. 235–248.
8. Хомич Г., Потапенко Ю. Дослідження проблеми Інтернет-залежності в підлітків. *Гуманітарний Вісник*. 2012. № 24. С. 444–448.
9. Янович О. О. Діагностика схильності до інтернет-залежності у осіб юнацького віку. *Практична психологія і соціальна робота*. 2010. № 3. С. 21–29.

Kuznetsova Oksana, Udalova Helena. Developing a culture of safe personality behavior in the internet

The article actualizes the problem of formation of appropriate moral qualities, aesthetic tastes, behavior of children and youth under the influence of information and communication means (television, internet, mobile phones), which are uncontrolled to promote Elements of violence, cruelty and aggression, resulting in a gap between the cultural goals of society and socially approved means of achievement, which affects the formation of deviant behavior of the younger generation. In addition, the article introduces the negative aspects of using the on-line Internet network and their consequences.

The authors of the article revealed modern methods of work aimed at the safety of life of pupils, students on implementation of positive, social experience of life of personality, formation of norms of ethics, usage of information Means of communication in the educational space, promotion of pupils, students of knowledge about the rules of safe use of the Internet. The moral and legal education of children and youth paid attention to, because the person, who has formed legal views and beliefs, not only understands their truth, but also is ready to act in accordance with the requirements of laws. The task of educational work on counteraction to such phenomenon as violence is defined. Underlined the role of higher education institutions on implementation in the educational process of preparing future educators regarding the safe use of ICT.

In addition, the article presents methods of organizational and practical work of educational institutions of the system of education on the formation of the pedagogical culture of parents, with a view to positive influence of the family on the formation of children and youth behavior.

Key words: *personality, safe behaviour, information and communication technologies, prevention of computer dependence.*

REFERENCES

1. Aljeksjejenko T. F. Ryzikovana povedinka : posib [Risky behavior: manual]. / T. F. Aljeksjejenko, S. V. Kushnar'ov. Vinnycja : Firma Planer, 2013. 172 s.
2. Bezpechne korystuvannja suchasnymi informacijno-komunikatyvnymi tehnologijamy: navchal'no-metodychnyj posibnyk [Safe use of modern information and communication technologies: a textbook] / Za zag.red T. I. Berezhna, O.A. Udalova, Volosjuk T.V., Bujanova G.V. K.: Ukrajina, 2018. 136 s.
3. Gryshyna T. A. Social'no-psyhologichnyj vplyv internetu jak zasobu masovoji komunikaciji na formuvannja novoji informacijnoji kul'tury osobystosti v Ukraini [Socio-psychological impact of the Internet as a medium of mass communication on the formation of a new information culture of personality in Ukraine] / T. A. Gryshyna, I. V. Rybakova // Derzhava ta regiony. Serija : Gumanitarni nauky. 2014. № 1-2. S. 89-94. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drgn_2014_1-2_21
4. Guschyna N. I., Kocharjan A. B.«Vyhovannja kul'tury korystuvacha Internetu. Bezpeka u vsesvitnij merezhi»: navchal'no-metodychnyj posibnyk [“Fostering an Internet User Culture. Security on the World Wide Web: A Tutorial] / A.B. Kocharjan, N.I. Guschyna. Kyjiv, 2011. 100 s.
5. Luchynkina A. I. Psyhologija ljudyny v Interneti [tekst] : navch. Posibn [Human psychology on the Internet [text]: a textbook]. / A. I. Luchynkina. Kyjiv: Informacijni systemy, 2012. 192 s.
6. . Maksymov's'ka N. O. Cocial'no-pedagogichna profilaktyka komp'juternoji zalezhnosti sered pidlitkiv [Socio-pedagogical prevention of computer addiction among teenagers] / N. O. Maksymov's'ka, N. V. Dykun // Social'na robota v Ukraini: teorija i praktyka : nauk.-metod. zhurnal / za red. S. V. Tolstouhova. Kyjiv, 2009. № 2. S. 56–65.
7. . Fedorenko S. V. Emocijno-motyvacijni chynnyky vynyknennja komp'juternoji zalezhnosti u students'koji molodi [Emotional and motivational factors of computer addiction among student youth] / S. V. Fedorenko // Aktual'ni problemy psyhologiji : zb. nauk. prac'. 2010. Vyp. 7. T. 8. Psyhologichna teorija i tehnologija navchannja. S. 235–248.
8. . Homych G. Doslidzhennja problemy Internetzalezhnosti v pidlitkiv [Exploring internet addiction problems among teenagers] / G. Homych, Ju. Potapenko // Gumanitarnyj Visnyk. 2012. № 24. S. 444–448.
9. Janovych O. O. Diagnostyka shyl'nosti do internet-zalezhnosti u osib junac'kogo viku [Diagnosis of predisposition to Internet addiction among teenagers] / O. O. Janovych // Praktychna psyhologija i social'na robota. 2010. № 3. S. 21–29.

УДК 373.2.011.3-051

Лілія Кучинська

методист з дошкільної освіти

ORCID ID: 0000-0001-5225-5708

КЗ “Житомирський ОППО” ЖОР, Україна

lilia.kuchynska@gmail.com

Нінель Сидорчук

доктор педагогічних наук, доцент

ORCID ID: 0000-0003-2824-1562

професор кафедри педагогіки, професійної освіти та управління навчальними закладами

Житомирський державний університет імені Івана Франка, Україна

sydorchukng@ukr.net

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ЗДОРОВ'Я ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У статті на трьох рівнях (філософському, загальнонауковому, конкретно-науковому) розкрито методологічні засади проблеми збереження професійного здоров'я педагогічних працівників закладів дошкільної освіти, що відображають шляхи поєднання педагогічної науки, практики, а також орієнтують в теоретичних підходах, принципах, способах пізнання досліджуваного явища. З'ясовано, що філософія гармонізує ставлення людини до дійсності та до себе – теоретичні й практичні, пізнавальні й ціннісні, соціальні й екзистенціальні. Наголошено, що подібне узгодження є необхідною умовою здоров'язбереження у широкому та вузькому розумінні.